

REDACȚIA:
și
ADMINISTRAȚIA:
Mihályi utca Nr. 2

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacției.
Incurse, inserțiuni ecum și taxele de abonament se trimit administrației tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

PREȚUL
ABONAMENTULUI:
PENTRU
AUSTRO-UNGARIA:
Pe un an: 10 cor.
Pe 1/2 an: 5 cor.
PENTRU ROMÂNIA ȘI
STRĂINĂTATE:
Pe un an 14 franci.
Pe 1/2 an 7 franci.
Telefon pentru oraș și
comitat Nr. 266.

Constatări dureroase.

Avem în față, când scriem aceste șire, publicațiunea oficioasă a ministerului de culte și instrucțiune publică, relativă la mișcarea populației țării, în punctul de vedere al învățământului și religiozității, pe anul 1905.

O lucrare de statistică este această carte; și fiind este, că argument mai puternic, pentru fixarea devărului, pentru stabilirea urcușului ori coborâșului, pe terenul indicat, nu poate fi altul, decât statistica.

Și tocmai pentru că înțelegem importanța indicărilor ce se stabilesc prin cifre, — cu îndurerare am pus în fruntea acestor șire titlul de »constatări dureroase«, deoarece de fapt acele constatări, ce reies în mult vorbitoarele cifre reci, despre stadiul în care ne găsim, situația noastră, situația poporului nostru, din punct de vedere religios, deci și moral în consecință, chiar și material, peste tot — ară a mai reflectă la momente doveditoare de regres, ce s'au accentuat și din alte părți — nu sunt de loc favorabile, nici mulțumitoare; ei, cu lăcrășat, trebuie să ne umplă sufletele de îngrijorare și să ne facă să ne întrebăm: Unde vom ajunge?

Ni se spune, anume, în lucrarea din cestiune a ministerului, că în anii din urmă s'a validat în țară la noi o vie mișcare de părăsire a bisericii părintești, care mișcare însă n'ar avea nici o conexiune, nu ar fi la nici un caz o urmare a introducerii legilor civile-bisericești — cel puțin așa se zice și aceasta se și silește autorul raportului în cestiune să o dovedească, prin date statistice; iar aceasta în definitiv nici nu ne importă aci, vorba fiind nu de geneza ci de constatarea faptelor de acum, cari se ivesc în formă impetuoasă.

Constată însă — și această constatare e de importanță — lucrarea ministerială, că stânga Tisei e cel mai mare număr al acelor, cari se lapădă de legea lor, în întreaga țară.

În anul 1905 s'au declarat de fără confesiune 449, dintre cari 270 respective 311 dintre Dunăre și Tisa și cotul Tisa-Murăș. Dintre comitate, au furnisat pe cei mai mulți lapădați de legea părintească: Aradul, cu 201 indivizi, Bihorul 180, Bichișul 142 (Selag. ul 109; Baci-Bodrog 95).

Constatând teritorul, pe care se întinde mai mult abandonarea legii strămoșești, am constatat totodată, că avem a face și cu teritorii în mare parte locuite de poporul nostru ortodox-român...

Dar să continuăm cu — investigațiunea oficioasă.

Din punctul de vedere confesional, în anul 1905 și-au părăsit biserica: 438 reformati-evangelici, 173 ref. augustini, romano-catolici 121, gr. catolici 47, unitari 7, izraeliți 27, ortodoxii, (aci din greșeală poate de tipar nu s'au notat, dar) se indică și dânșii, în următoarele tabele statistice:

Și-au părăsit confesiunea.

1890—1905	(în cifre în 0,0-0)	rom. cat.	gr. cat.	evag. ref.	aug. evang.	gr. or.	uni- tar	izraeli	total
Din întreaga populația	(Anii 0/0)	3.972	429	6.938	3.318	0.377	28	151	91.214
		18.8	2.0	32.7	15.6	30.1	0.1	0.7	100.0
		48.7	10.9	14.4	7.5	13.1	0.4	4.9	—

După cum se vede, catolici foarte mulți, unitarii (foarte puțini) și izraeliții (porecliți de »asimilabili«) dau cel mai mic contingent al celor ce se lapădă de biserica lor tradițională. Evangelico-reformații și *gr. orientalii* sunt dar elementele cele mai slabe în credința lor religioasă și mai apropiate de apostasie.

Să nu ne grăbim a arăta după naționalitate pe cei mai înclinați spre apostasie? După lugubrul presămțământ ce ne cuprinde inima... să lăsăm iarăși să vorbească cifrele, să ne spună adevărul atât de... fatal astă-dată pentru noi:

Și-au părăsit legea religioasă:

	numărul	mag.	germ.	slov.	rom.	sărb.	alții.
În 1904	{ după %	615	44	133	344	36	1
În țara întreagă %:		52.4	3.8	11.4	29.3	3.0	0.1
		51.4	11.8	1.9	16.7	2.6	5.6

După maghiari — din aceste date statistice se vede — cari în urma situației și relațiilor sunt capabili de mai multă expansivitate și la cari există o permanentă sbuciumare între confesiunea reformată și cea catolică, fără periclitarea caracterului etnic al credincioșilor uneia sau alteia dintre cele două confesiuni, în primul rând este poporul nostru ortodox român, care furnizează elementul cel mai numeros al lăpădării de biserica sa strămoșească, de legea părinților noștri.

Pe cât de dureroasă, atât de adevărată este această constatare! Mult mai dureros decât este de adevărat chiar, ni se înfățișează faptul acesta și prin împrejurarea, că fanatismul schismatic al

bapțiștilor duce foarte multe jertfe dela noi (comitatul Arad, Bihor) acum în epoca luminii, progresului și redeşterării la o »nouă viață«. Dureroase sunt aceste constatări și am ținut să dăm — alarmă.

S. Secula.

Școala în conformitate cu natura.

Intre făpturile naturii, omul este cel mai superior. Și ceea ce l-a pus și-l pune pe dânsul mai pe sus de toate celelalte făpturi, este rațiunea, sau mintea sa. Cu aceasta el, omul, împins fiind de trebuințele vieții, după ce cunoaște mai înainte lucrurile ce-l înconjoară, le compărează pe acelea unele cu altele și așa află diferitele raporturi ce există între ele. Iar prin aceasta ajunge să le poată pune pe toate în folosința sa. Nici chiar puterile naturii nu scapă de a fi puse de om în folosința sa. Și dacă va merge tot așa — ceea ce e natural — atunci trebuie să recunoaștem că va sosi un timp, când toate fenomenele naturii vor fi dirijate de voința omului.

Dar omul nu rămâne numai la cunoștința lucrurilor și a raporturilor dintre ele. Aceasta ar fi un mijloc prea slab de a se putea cineva ridica prin el la aspirațiuni atât de înalte. Deci, ajuns la raporturile dintre lucruri, pe acestea iarăși le examinează mai departe, le compărează și pe ele între olaltă, și așa ajunge să poată stabili, mai bine zis să poată recunoaște, descoperi, legile după cari este întocmit și regulat mersul acestei lumi. Iar cunoștința aceasta se transmite dela individ la individ, dela neam la neam, dela generație la generație, se înțelege, complectându-se și clarificându-se din ce în ce tot mai mult, și servind în același timp omului ca mijloc tot mai puternic pentru a se ridica la aspirațiunile sale.

Așa dar, cunoștința legilor naturale, făurită în lupta pentru existență, este fructul minții omenești și din acest fruct se hrănește și adapă omul în călătoria sa prin această lume, dobândind astfel tot forțe noi, spre a putea ajunge la apogeul aspirațiunilor.

Dar nu numai peste celelalte făpturi naturale ridică această cunoștință pe om, ci-l ridică chiar și peste semenii săi. Cu cât cineva este mai mult adăpat de sucul acestui fruct, cu atât este mai sus pus între toți ceilalți, dispunând de ei de toți, după propria sa voință. Așa la indivizi singuratici și așa la popoare întregi. Cu cât un popor e mai luminat de lumina cunoștinții, cu atât stă mai în frunte, dând oarecum directiva, și stăpânind propriu zis pe toate celelalte popoare.

Și e firesc lucru. În natură încă, cel mai tare stăpânește pe cel mai slab, și apoi știut este că puterea spirituală covârșește totdeauna puterea fizică. Deci, cu cât cineva are mai multă putere spirituală, cu atât poate să dispună de mai multe forțe sau puteri fizice. Vom înțelege dar, cu ce fel de putere se fac adevăratele cuceriri.

Omul colectiv este un organism, în care, părțile luminate — indivizi sau popoară — sunt puse sus, formând organele nobile. Acestea au să se stăpânească și conducă întâiu pe ele înseși, apoi pe celelalte părți ale organismului, și în fine, pe toate celelalte făpturi, dând astfel o ascensiune progresului universal, sau cu alte cuvinte, grăbind mai tare mersul acestei lumi către ținta sa supremă. În această întocmire nu stă însă, ca fiecare să rămână acolo unde

s'a aflat, eventual se află; ceea ce sustă e, că fiecare poate să colaboreze la scopul universal, cu alte cuvinte poate să-și îndeplinească chemarea sa pe acest pământ, numai în proporție cu gradul său de știință.

Rezumând cele de până aci avem: a) știința înaltă pe om și-l face stăpân atât peste celelalte făpturi ale naturii cât și peste toți acei indivizi din societatea sa, cari au un grad mai mic de știință; b) cunoștința însă omul, fiind pus sus, are mai multe drepturi, atât are și datorințe mai multe, datorințe cari culminează în înțeleapta stăpânire și conducere a subalternelor săi, în direcția ascensiunii progresului universal.

Fiecine deci — individ sau popor — este dator să caute a se adăpa cât mai mult din izvorul cunoștinței, să lupte cu alte cuvinte din răsputeri, ca să-și câștige să se ridice printre părțile de frunte sau noile părți ale organismului omului colectiv, ca astfel, îndeplindu-și cu cât mai multă conștientiositate chemarea pe acest pământ, să fie cu atât mai demn de a fi în frunte.

Va să zică, ținând la ușurarea traiului — scopul cel mai apropiat din viață — omul luptă cu marea din răsputeri — caută, observă, consultă etc. spre a câștiga cât mai multă cunoștință, și așa ajunge la ultimul și adevăratul scop al acestei vieți: îndeplinirea conștientioasă a chemării sale pe acest pământ.

Cunoștința, odată câștigată, după cum am amintit, nu o lasă să se piardă, ci ea pe un lucru mult preț, părinții o lasă drept moștenire copiilor iar aceștia la rândul lor, iarăși o lasă următorilor și tot așa din neam în neam, din generație în generație. Actul prin care se face acest fel de lăsam este, ceea ce zicem noi educație. Educația constă în aceea, că părinții împărtășesc fiilor lor cunoștința — parte ce au primit-o și ei, parte experimentală despre lucruri, despre raporturile acelor și peste toate acestea despre legile după cari e regulată firea acelorora.

Se va părea că educația este mai mult decât atât — este actul prin care se îngrijește, pe de o parte de creșterea și dezvoltarea corpului, iar pe de altă parte de cultivarea spiritului în direcția morală. Dar partea întâiu adecă grija pentru dezvoltarea morală, nu aparține educației în înțelesul strict al cuvântului, întrucât acest lucru se întâmplă și la animale. Punerea la dispoziția micului a tot ce îi este trebuincios pentru creștere, apoi ocrotirea aceluia potrivit a tot ce ar vătăma dezvoltarea, la atât se duce această parte. Iar acest lucru, ori cât de răsunător s'ar face el, cu nimic nu e mai mult decât o îngrijire animală; esența e aceeași în ambele locuri, diferința numai forma, care diferență provine din cauza că vorbă de două specii atât de diferite. Cât pentru partea a doua, care zice că educația este actul prin care se îngrijește cultivarea spiritului în direcția morală, aceasta nu e mai mult decât ce am zis la rândul nostru anume că educația este actul prin care părinții împărtășesc micului lor copil cunoștința ce o posedă. El se înțelege dela sine că această lucrare numai atât e pe deplin săvârșită, când micul copil va fi intrat sub stăpân peste cunoștința primită, încât să vadă dela sine necețitatea cea mare de a se conforma întru totul prescripțelor naturii — adevăratei morale. Din când cândă micul copil este numai obicinuit să-și conducă mezele vieții sa prescripțelor morale, aceasta nu înseamnă educare, aceasta e numai dresare.

Educația copiilor prin părinți, ca un așăzământ sau întocmire a naturii, este și ea regularisită de legile aceleia. Mama e cea dintâiu care începe educația, și anume, cu cele mai elementare cunoștințe,

care nu și le alege ea după propria sa chibzuială, ci pe care i-le impune neceșitatea — prin urmare natura. Astfel în lumea haotică ce se desfășură înaintea noului născut, primul lucru pe care începe să-l distingă acela tot mai bine, despre care începe a-și câștiga o cunoștință din ce în ce tot mai clară, este însăși mama. Pentru că mama este lucrul cel mai trebuincios pentru copil, care trebuie să fie în cea mai nemijlocită apropiere a aceluia. Prin urmare, impresiunile ce vin dela mamă sunt cele dintâiu, cari brăzdează sufletul pruncului. Așa d. e. pe pruncul cel mic incurând îl impresionează figura aceea, pe care o vede și o simțeste tot des, care îi potolește foamea și setea, îi ușurează durerile mângâindu-l, îl leagă, îl adoarme, etc. Toate aceste impresiuni, pe cari natura le reclamă, fac ca în mintea pruncului să se formeze și clarifice din ce în ce tot mai mult noțiunea, sau conceptul de mamă. Și deja pe când acest concept e încă în formare, pruncul aude și numele conceptului, căci pe semne tot natura a lăsat ca mama, când are de împlinit vre-o trebuință de a copilului său, neîncetat să rostească cuvântul „mamă”. Așa când plânge acela, ea-l mângăie zicând: „taci cu mama”, când îi e somn, îl adoarme zicând: „dormi cu mama” etc. — încât, pe când în mintea aceluia e format conceptul, el știe să-i aplice și numele.

În timpul când se formează în copilul cel mic noțiunea de mamă, vin asupra lui și alte impresiuni, dela alte lucruri sau ființe cu cari trebuința vieții îl aduce neîncetat în contact; astfel încep a i-se forma și alte noțiuni, ca: tată, papa, etc.

Tot așa e și cu cunoștința raporturilor dintre lucruri. Începe mai întâiu cu raportul dintre dânsul și mamă, apoi dintre dânsul și tată, și așa mai departe, ajunge să cunoască raportul dintre dânsul și celelalte lucruri, ca d. e. papă, apă, foc, cușit, etc. Începe apoi să cunoască raportul dintre lucruri, sustrăgându-se pe sine dintre ele. Se vede cum și aici, natura a specificat anume cu ce să se înceapă educația, și părinții, chiar dacă ar voi să facă altcum, nu pot, ci trebuie să urmeze calea indicată de natură.

Studiind tot mai mult aceste raporturi, copilul incurând și începe a estrage diferite învățături, în urma cărora poate pași — la început câte puțin, iar mai târziu tot mai mult — de sine stătător în această viață. Se înțelege, că nici la estragerea acestor învățături părinții — cu deosebire mama — nu stau cu mâinile în sân, ci mereu ajută micului copil — sau mai corect naturii, să-și facă opera sa.

Așa dar, până aci vedem că natura este propriu zis educatorul copilului, până când părinții sunt folosiți de aceea numai ca și niște mijloace de educație.

Educația merge pe calea sus arătată mai departe, cunoștința lucrurilor și a raporturilor complectându-se și clarificându-se tot mai mult și cu aceasta pasul copilului în viață devenind tot mai sigur, totuși însă, dacă l-am lăsa pe acela din mâinile noastre numai cu atâta, după scurtă cale făcută în viață ar trebui să cadă zdrobit de greutățile acestei vieți. Mai trebuie deci format pentru viață; trebuie anume să fie condus astfel, ca el însuși, prin sine, să-și întocmească și dirigeze viețuirea sa, conform principiilor adevărate, izvorâte dintr'un cerc cu mult mai larg de vedere — principii, cari sunt rezultatul cunoștinței cât mai complecte, clare și adevărate a legilor firești.

Dela prima ochire se vede greutatea acestui lucru. Totuși, părinții — natura a întocmit iarăși — nu stau nici aci cu mâinile în sân. Dacă însă de data

asta colaborarea lor nu poate avea fața pozitivului, atunci are fața negativului, oprind pe micul lor copil de a face orice lucru — prin urmare un pas în viață — ce ar fi contra principiilor adevărate, sub cuvântul că moare dacă face acel lucru, ori că-l omoară Dzeu, ori că îl bate Dzeu, etc. Pe cât de scurt și simple sunt explicațiile — și par'că naive — ce părintele le dă copilului său — mai mult în formă de amenințări — pentru ca să nu facă nici cel mai mic pas contra principiilor adevărate, pe atât de adevărat este înțelesul lor. Căci ce e mai adevărat decât aceea, că tot cel ce lucrează contra naturii, să cadă zdrobit de aceea; iar acest adevăr, părintele îl traduce prin cuvintele de mai sus.

Cu toate astea însă, acest mare adevăr, tradus de părinte astfel, copilul nu-l pricepe. Și nepricepându-l, de îndată ce scapă de sub controlul părintelui, și face pasul greșit. Părintele îl apără, cât timp acela e sub tutela sa, caută să repare, numai dacă poate, ceea-ce a stricat copilul. După ce însă acesta a ajuns om de sine stătător, atunci greșelile ne mai fiind cine să le repare, toate se izbesc de capul lui. Atunci, dacă copilul devenit om, e destul de pătrunzător, începe a pricepe adevărul, ce părinții i-l'au cântat atât de des. În cazul acesta va fi bine de el, căci viața sa apucă a lua calea dictată de natură. La dincontră, el este pierdut.

Deci, spre a nu fi pusă mai târziu în cumpănă viața copilului, trebuie — se vede bine — să vină cineva, care să-l învețe a cunoaște legile după cari e întocmit cursul acestei lumi, ca astfel să-și poată și el îndrepta viața sa în direcția curentului. Părinții nu sunt apți pentru acest lucru. Așa dar natura încetează de a mai operă într'un mod atât de direct la educarea copilului. Ceea ce însă nu poate face natura pe cale directă, face indirect, adică mijlocit. Minunăția întocmirii universului spre progres tocmai în aceea este, că natura, prin însăși opera produselor sale își completează marea sa operă. Am văzut deja dela început cum toate din lume sunt făcute cu menirea de a colabora la scopul comun. Am văzut rolul cel colosal ce-l are în direcția aceasta omul, ca făptura cea mai desăvârșită a naturii. Este de datorința omului deci și în educație, ca atunci când încetează natura, să înceapă el și să ducă înainte opera, se înțelege, tot în direcția naturii, căci numai așa va ajunge la rezultat.

Mijlocul, prin care face omul acest lucru însemnat, este școala. Decât numai că acest mijloc, care pare a fi aproape unicul, trebuie perfecționat într'ună, căci numai așa poate fi totdeauna bun, adică corăspunzător scopului său.

Precum se poate vedea din cele premerse, prin școală avem de scop a duce mai departe, până la desăvârșire, opera educațiunii ncepută de natură. Acest scop al școlii nu este deci o invenție a omului, ci este scopul indicat de natură și priceput, mai bine zis simțit de om, pentru acest scop a făcut omul școala. Se înțelege dela sine așa dar, că școala va fi cu atât mai bine întocmită, cu cât scopul ei va fi mai bine priceput de om.

Pentru ca prin școală să putem ajunge acolo unde țintim, pe lângă cunoașterea desăvârșită a ființei, ne mai trebuie să știm de unde să începem, cum și aceea, că pe ce cale este posibilă înaintarea noastră. Începem de bunăseamă acolo, unde a încetat de a mai operă natura; calea încă ni-o indică natura. Decât numai că trebuie să bătăm bine de samă unde a încetat natura, și care este calea indicată de dânsa.

Am văzut mai sus cum copilul, în mod natural câștigă cunoștință despre acele lucruri, cari se află în nemijlocită apropiere și cu cari deci neconștient are a face, cum și despre raporturile acestora. Aceasta este partea mecanică a procesului educației naturale, care duce la învățăturile cele mai elementare pentru orientarea în spațiu și timp. Am văzut apoi acolo — ceea ce de altcum mai pronunțat o spunem aci — că secretul mulțumirii în această viață e în viețuirea întocmită pe baza principiilor adevărate, principii, cari în urma întregii experiențe omenești — cu alte cuvinte în urma cunoștinței legilor firești, ca cel mai suprem punct al cunoștinței umane — a putut să se ridice mai mult sau mai puțin la suprafață. Acesta este lucrul ce trebuie să-l ducă la îndeplinire școala. Mijlocul este predarea de cunoștințe. Dar, la alegerea cunoștințelor, cari au să formeze materia de învățământ, trebuie să se imiteze natura, trebuie observat în ce chip operează aceea. În educația naturală am văzut că cunoștințele se fac asupra acelor lucruri, pe cari le cere trebuința. Și noi deci, vom face lucru înțeleptesc, dacă pentru materia de învățământ vom alege cunoștințele asupra lucrurilor de cari elevul are și va avea trebuință în viață. Numai cu astfel de cunoștințe pute-m opera cu succes. Dacă toate cunoștințele câte se recer în viață s'ar putea preda în școală, atunci rezultatul ar fi mai sigur. Pentru că însă timpul de școală e scurt, iar cunoștința are lipsă de timpul ei normal, pentru ca să reducă acest timp, el poate numai să deațure perderea de timp zădarnic — de aceea cunoștințele trebuiesc alese. S'ar părea că acest lucru e mic: alegem cunoștințele de prima necețitate câte se pot. Gândindu-se însă la aceea, că cunoștințele ce se predau în școală trebuie să fie așa zicând inimă, care trage după sine uriașul arbore al tuturor cunoștințelor ce se recer în viață, atunci desigur că vom pricepe greutatea lucrului. Într'adevăr, materia de învățământ trebuie aleasă și întocmită astfel, încât, ca și într'o oglindă fidelă, să vadă omul în ea aceea ce caută. Nu e vorbă aci numai de aceea, ca prin una sau alta din cunoștințele luate de acolo să se poată delătura câte o pedecă din viață, ci e vorbă mai ales de cunoașterea cât mai adâncă a firii, pentru a se putea ajunge la stabilirea adevăratelor principii pentru viață; iar această cunoștință se poate ridică la claritate numai din mulțimea cunoștinței vieții. Cu alte cuvinte: Nu se pot perde toate cunoștințele trebuincioase vieții, din cauza scurtimii timpului, și totuși este de absolută trebuință, ca acelea să se predece toate. Deci arta constă în aceea, ca toate cunoștințele trebuincioase să se generalizeze, să se lege în buchete, și fiecare dintre aceste buchete să aibă caracterul unei cunoștințe, care, cu toate că e rezultanta a o mulțime de cunoștințe, totuși ea să fie atât de simplă, atât de elementară, încât elevul să o poată euprinde cu cea mai mare ușurătate.

Prin urmare când toate cunoștințele trebuincioase vor fi stoarse, ca să zicem așa, în piște cunoștințe, al căror număr să corăspundă cu timpul cel scurt de școală, iar simplitatea și ușurința înțeleșului lor, cu gradul de pricepere al elevilor, atunci chestia alegerii materiei de învățământ e rezolvată.

După primul pas de îndreptare pe calea naturală, vom ști să facem pe al doilea. După ce chestia materiei de învățământ ar fi rezolvată, atunci am vedea și calea de deslegare a metodei. Pentru că nu e de ajuns a bunăoară ca o cunoștință să fie apercipiată de minte, fără ca aceea să aibă răsunet și în inimă. Predarea de cunoștințe numai atunci este ceea-ce tre-

bue să fie: educare, când efectul ei se resfrângă opotrivă și asupra minții și asupra inimii. Acest lucru pare a ne fi cunoscut de mult și pare a ne fi noi punctul de manecare; și cu toate astea, băgând bine de seamă, vedem că predarea de cunoștințe zilele noastre rămâne atât de fără resunet pentru mă, încât pentru cultivarea acesteia nu ne răd altceva, decât să poruncim, să amenințăm, să bolșăm să ghiontim, să batem etc. Aș vrea să știu cum e mai mult această manoperă decât dresarea vreun animal pentru sevărșirea cutărui lucru? Și cu toate astea, mijloacele de mai sus sunt luate printre mijloacele de educație, ba de ceea mai de multe ori formează aproape totul în mehanica părții educației din acțiunea școlară.

Și oricât ne-am trudi să îmbunătățim metoda de predare, urmărind întreg procesul apercipierii, trăgând diferite învățăături morale și aplicându-le acestora la viață, totuși întregul rezultat al ostăneșii noastre, între împrejurările actuale, se reduce la o parte ce obicinuim a o numi „educativă“ din acțiunea școlară rămâne tot o simplă dresare, iar partea cealaltă instructivă, dacă vom să o specializăm, caracterizăm și pe aceasta, — o simplă papagalizare. Pentru că înăiu trebuie nimerită cunoștința care poate avea efectul dorit asupra inimii, și pe urmă, mai, se poate vedea de adevăratul metod, prin care posibilă predarea cunoștinței.

Numai în urma acestor doi pași de îndreptare pe calea naturală, mințea și inima n'au să mai atâd de nepăsătoare între olaltă încât să nu simțim una ce se petrece în cealaltă. Numai atunci parte instructivă din educațiunea școlară și cu cea educativă una, vor fi, căci nimic nu se va petrece în minte, fără ca aceea să se resfrângă și asupra inimii și vice-versa, nimic nu se va opera asupra inimii, fără ca aceea să porceadă dela minte. Numai atunci, mințea și inima nu vor mai fi izolate, ci vecinic împreunate, așa ca Dumnezeu le-a lăsat, căci tocmai în împreunarea minții și inimii pare a fi caracteristica omului.

Țin să mai amintesc aci, că pentru alegerea materiei de învățământ se recere îndelungată observație asupra vieții omenești, o studiere adâncă indeosebi a opintirilor, sau abaterilor dela calea adevărului, s'ar ivi în acea viață. Pentru că numai cunoscând răd se poate afla remediul, cu care acela poate fi delaturat — prin școală.

G a l ș a, 21 Ianuarie 1907.

Pavel F. Dirlea,
învățător.

O vizită școlară.

În luna Decembrie d-nii director, profesori și elevi din cursul IV. al pedagogiei de stat din Arad, vizitat institutul nostru pedagogic (seminarial) și au asistat la prelegerile ținute de elevii noștri ped. cu elevii noștri din școala de aplicație, vizitându-ne și institutul.

Vizita a fost redată de elevii noștri din cursul IV ped. sub conducerea profesorilor preparandiei noastre. Marți la 19 l. c., în frumoasa, noua și „din plin“ făcând școala de pe malul Murășului; acolo eră și Magnf. Sa d. n. inspector regesc, *Varjassy Árpád* pentru a asista la prelegerile.

Oaspeții au fost primiți, la orele 8 ¹/₂ în școala de aplicație, unde elevii preparandiali, sub conducerea d-lui director *Lang Mihály*, fac observațiuni asupra psihicului elevilor din cursul elementar.

E o atmosferă de intimitate admirabilă, între cei mari și cei mici, și nici o cirtă nu scapă agilității inimii director, pentru a provoca încrederea el-

vilor mici pentru candidații de învățători și pentru a pasionă pe cești din urmă, pentru misiunea educativă. Glume, declamații, înbărbătări, și coborirea sinceră la nivelul preocupărilor copilărești, studiarea și îndrumarea sufletelor micilor vlăstare, — iată preocupările acestui inovator, pe terenul educației; din țara aceasta, a distinsului și neobositului director, care a primit îndreptățirea dela stat, de a-și aplica ideile sale inovatorice pe terenul educativ, la școala în a cărei frunte a fost pus de curând.

De sine înțeles, că mijloacele materiale, aranjamentul școlii și prevederea ei, cum și numărul profesorilor (sunt de două ori cât noi și mai bine!) sunt în mare avantaj, comparativ cu școala noastră; dar cu toate acestea... când dâșii au vizitat școala noastră, au rămas mulțumiți de rezultatul constat în progresul ei.

Ceea-ce însă nideosebi ne-a plăcut mult, a fost sistemul de predare al științelor pedagogice, întocmit de d-l *Lang Mihály*, directorul, (afară de istoria pedagogiei, care e — un studiu de memorie mecanică). Iată că îl prezentăm aci în câteva liniamente, dupăcum ni s'a prezentat:

Dela orele 8—8 1/2, discutarea observațiilor psihologice făcute de elevii cursului I ped. asupra copiilor din școala de aplicație. Se fac observații asupra funcțiilor senzațiilor copiilor, adunate de elevi. Rezultatele pozitive, adevărurile psihice, stabilite de elevi asupra copiilor cu ajutorul profesorului-director, luminează fluctuația psihică a copilului. Apoi se stabilesc diagnozele caracterelor: aptitudini, slăbiciuni, inclinații și în fine se trag concluzii, pentru aplicarea pedagogică, a cunoștințelor psihicului singuraticilor școlari.

Se stabilesc apoi, în mod genetic, și am putea zice și intuitiv, regulile ca aceasta b. oa.: Să se preleagă dialogic, ca elevul să nu-și piardă răbdarea și atențiunea; sau: învățătorul să fie cu considerație la individualitatea, la însușirile elevului, să fie bun și drept, să caute a stabili raportul firesc, ori mai corect, armonia între material și moral, etc. etc.

* Intre orele 8 1/2—9 aceleași rapoarte de observații psihologice infantile, dar deja asupra momentelor pur morale și intelectuale, va se zică din domeniul abstract, făcute de elevii observatori din curs. Il ped.

Aduc aci un exemplu, care ni-a dat prilegiul să simțim o adâncă emoțiune de simpatie, pentru idealismul izbucnit din graiul plin de verve și inimă a d-lui *Lang*.

Elevul relatează, din notițul său:

Fuseseră copiii la teatru de Duminecă după amiază. Se dăduse o piesă, în amintirea lui „Rákoczy“ cu personajii din vremea lui.

Un băiat a spus că i-a plăcut Rákoczy, că era frumos, cu coif scilpitor, era... cu adevărat, foarte frumos... Alt băiat îi reflectă: Doar n'a fost Rákoczy, că era K. (un actor) pe care îl cunosc de pe stradă...

După această expunere, urmând analiza psihologică asupra acelor doi elevi (atât de contactieri în inclinații ori reflexiuni) și arătând direcția în care sunt a se netezi pornirile neprielnice și a se încuraja cele bine pornite, — pentru „realizarea binelui, adevărului și frumosului“, într'un elan de avânt idealist dl *Lang* esclamă: Nu luați mângâierea sfântă a dulcilor amăgiri, a celor ființe fără prihană, cari cred în Igerul Domnului, ce aduce pomul de crăciun!... Sdrobiți, pe cei ce vor să distrugă credința și idealul!...

Figura luminoasă a acestui „dascăl“ și disecarea ingenioasă a problemelor ce se ridicau din observațiile psihologice-infantile critica luminoasă și lămuririle convingătoare, îl fac pe dl Director al pedagogiului

de stat din Arad, incontestabil, un intelectubl de elită, cu un talent original, în domeniul studiului pedagogiei practice.*)

Elevii preparandiali din cursurile III și IV, au făcut câte-o lecție practică, după care s'au dat indicațiuni (credem prea amănunte, căci nu numai individualitatea copilului, ci și a candidatului de învățător trebuie să se valideze cât se poate de independent individual — în condițiuni normale), pentru următoarele ore de exerciții practice, a acelorași clase, la aceiași elevi.

Un lucru, pe care nu ori cui îi dă mâna să l facă, remarcăm: La discutarea, mai corect indicarea schemei prelegerilor viitoare ale elevilor preparandiali, se dau indicațiuni de deștoinic învățător al școlii de aplicație dl *Urhegyi Lajos* (evalificat de altfel cu studii superioare) om mai ales cu sentiment pentru partea artistică a instrucțiunii, de profesorul de specialitate, și de ingeniosul director.

Nu știu dacă acestea se fac într'una, — căci ar fi o muncă imenză. Cred că se face numai la anumite intervale...

Simțindu-ne în elementul nostru, după petrecerea a jumătate de zi între școlari și profesori, cercetăm colecția de tablouri ale elevilor, rânduită de talentatul profesor *Nagy Károly*.

Se cultivă desenul în următoarea scară de dezvoltare succesivă: Exerciții de mână, desene după natură, în linii, apoi colorate; apoi în umbre, desene de pe busturi și figuri, picturi fine și de contemplat din depărtare. În special mi-a plăcut desenul pe tablă, cu creta, din memorie.

Elevii având puțină vreme, pentru acest ram de învățământ, lucrările se sporesc mai mult prin potențarea interesului sub impulsul profesorului, ceea-ce se manifestă în lucrări din inițiativă particulară (peisagiuri din excursiuni) de ale elevilor.

Organizarea acestei școlii a statului, și ideile moderne cărora li-s'a deschis acolo largă cărare, trebuie să ne preocupe și pe noi, pe unii materialicește, pe alți imoralicește, — căci numai din armonia acestora se naște adevărata, reala propășire.

S. S.

Simțământul religios și foloasele lui.

Sunt daruri, vărsate în inima omului, prin cari se începe, se susține și se îndeplinește mântuirea omului; acele sunt simțământele religioase.

Folosul lor e mare. Prin ele se binecuvintează leagănul nostru, ele conduc priceperea la dreptate, pașii vieții spre bine, frumos și curățâ inima de rău.

Religiunea sfințește primul suris al vieții și ultimile lacrimi. Ingerul adoarme pe muritori pentru somnul cel mare. Religiunea ne descopere multe, ne conduce pe calea spinoasă a vieții, ne ușurează atâtea necazuri și ne îmbărbătează a le purta cu bărbăție.

Zenitul religiunei este speranța, care pe mulți îi reține dela desnădejde. Omul năcăjit își șterge lacrimile, și aleargă mai departe. Speranță privește din prezent în viitor, ce e calea, care duce la eternitate. „Luați-vă rămas bun dela speranță“ — zică Dante, în „Divina comedie“, — acelora cari intră în iad.

*) Cărțile sale scrise în acest gen, încă nu le-am avut la îndemână. S. S.

Fără speranță nu e viață, omul fără ea e mai nefericit decât animalul, pe care nici trecutul, nici viitorul nu-l supără.

Credința cu speranța ne conduc la purtarea de grijă alui Dumnezeu, pe care ne răzimăm noi cu toții. Credința în purtarea de grijă alui Dumnezeu este baza liniștei sufletești. Liniștea sufletească este o mamă bună, voioasă, care cu bucurie ne îmbrățișează și ne conduce neconturbați și nesupărați în vârtejul vieții.

Simțământul religios a adus egalitate între oameni; nu mai este rob și domn, ci toți sunt egali, oamenii, înzestrați cu suflet viu. S'a imblânzit omenirea căzută în moravuri și sentimente. Religiuinea cu simțămintele ei a regenerat lumea. Aceste simțăminte imblânzesc omenirea, o transformă. Fără ele inima e rece, moartă, se stinge iubirea față de Dumnezeu și aproapele; ele rețin tinerimea dela sălbăticiunea sufletului, pentru că din religiune răsare caracterul onest, moralitatea, curățenia sufletului, dragostea aproapelui. Ne scapă și păzește de toată închinăciunea corporală și sufletească religiunea, căci prin puterea voinței îi ajută omului să-și învingă pasiunile și aplecările spre rău. În pământul adăpat de binefacerile religiunii, nu prinde rădăcină egoismul, nu înfloresc îmboldiri rele, fiindcă religiunea e pacea internă, patria liniștei sufletești, care ajută numai spre bine.

Înzestrați cu pacea sufletească, vom simți fericire pe pământ și vom putea lucra neconturbați pentru binele nostru și al altora.

Să ridicăm religiunea pe altarul educației și vom vedea urmările ei bune; nu vor fi de lipsă societății temnițe, și case de corecțiuni. Atunci oamenii vor învăța a crede în Dumnezeu, și în purtarea lui de grijă. Să educăm sufletul, pentru că zice filozoful Plato: „E lucru periculos a neglija sufletul“.

Istoria dovedește, că popoarele numai până atunci au fost puternice, până ce au fost credincioase religiunii lor; când s'a stricat moralitatea și religiozitatea popoarelor, atunci și temelile statelor au slăbit. Exemplu bun e Franța, care mereu scade în populațiune, stricată fiind în moravuri și înrăită contra religiunii.

Roma a fost puternică până ce poporul a stimat Dumnezeirea, așa zice Horațiu: „Pentru aceea domnește Roma pe pământ, pentru că încă până acum s'a supus zeilor“.

Când religiunea e tratată cu nepăsare, atunci și cele mai puternice împărății se prăbușesc, așa zice Cicero în opul său *De religione*: „Dacă religiunea piere din inimă, se prăbușește clădirea societății“.

George Vereș,
abs. teol.

Predică

(Despre cinstea bătrânilor.)

Iubiților creștini!

Despre cinstea oamenilor bătrâni voiesc a Vă vorbi azi. În cartea a 3-a alui Moise la c. XIX. 32., este scris: *Dinaintea părului cărunț te scoală, și fața*

*celui bătrân o cinstește și de Dumnezeuul tău teme-te. Moise prorocul ca omul iubit și ales de Dumnezeu ce poruncă i-a dat poporului lui Israil? Ia dat: *Inaintea omului bătrân scoală-te și fața celui bătrân o cinstește și de Dumnezeuul tău teme-te.**

Așa dară pe cei bătrâni trebuie să-i cinștim, căci

I., cei bătrâni crescuți în frica lui Dumnezeu totdeauna ne stau nainte cu sfaturi bune;

II., pentru că zilele lor ne sunt pildă, că și noi odată vom îmbătrâni.

I.

Am zis dar, că omul bătrân, crescut în frica lui Dumnezeu, totdeauna ne stă înainte cu sfaturi bune. Așa și-i aceasta, căci pe omul bătrân viața la multe l-a adus, multe a pățit. Căci în urmă dela cine am cere noi mai întâi sfat și povață, decât dela cei bătrâni cu frica lui Dumnezeu ca dela oameni pășiți, cari ca turnul luminos al corăbierului ne arată nouă calea dreaptă, pe care noi trebuie să mergem. Acela, care încă n'a ridicat greumânt, oare poate ști, ce e greu? Oare acela, care încă n'a făcut drum lung, poate ști ce-i osteneala? Sau acela, care încă n'au suferit mult, oare de unde ar fi putută să învețe răbdarea?

Dreptce cine poate ști mai bine, ce-e greu, ostentor; cine a suferit și rădat mai mult, decât cel bătrân, care greumântul anilor îl poartă pe umerii săi? Dar nu numai greumântul anilor, ci și a vieții, suferințelor precum și a multor pășanii, cari pe ei i-au ajuns. Pentru aceea nu vă mirați, dacă pe cei bătrâni îi vedem așa slab și mereu pășind, căci suferințele ce i-au ajuns în viață le-a slăbit și mâncat măduva din picioare și le-a îngreoiat umerii lor.

Pentru a ne luptă cu neajunsurile lumii acestei pământești, dela cine am putea cere noi mai bune sfaturi, decât dela aceia bătrâni, a căror suflet bun ne povățue spre bine?!

De aceea zice S. S.: *Dinaintea părului cărunț scoală-te și fața celui bătrân o cinstește și de Dumnezeuul tău teme-te.* Și cu toate că S. S. ni-le spune acestea cuvinte frumoase, oare nu sunt între tineri cei mai mulți, cari lapadă dela sine aceasta poruncă? Anume, câți nu sunt între tineri, cari povețele, sfaturile și vorbele celor bătrâni nu le iau în socotință; ba câți nu sunt între cei tineri, cari rid dacă cei bătrâni le dau povețe și sfaturi! Despre casa unora ca acestor tineri zice Dumnezeu: *Iacă vin zile, în cari voi tăia brațul tău, și brațul casei părintelui tău, încât nu va fi nici un bătrân în casa ta.* (I. Samuil 2. 31.) Vedeți și acestea cuvinte Dumnezeiești arată, că omul bătrân în familie e o binecuvântare, și dacă Dumnezeu îl ia pe cel bătrân dela casă, în urma neascultării celor tineri, oare aceasta spre ei nu e o pedeapsă dela Dumnezeu?

Vedeți iub. În orașul Sparta din Grecia, Licur împăratul păgân nu celor avuți, ci celor bătrâni le-a rindnit să li-se dee cinstea cea mai mare, unde cel tiner s'a sculat dinaintea celui bătrân, și cel tiner în picioare a stat până când cel bătrân a trecut

pe lângă el. Pentru aceea zice Iov la c. XXXII. 4.: *Eliu l-au așteptat pe Iov să vorbească, deoarece Iov au fost mai bătrân, decât el.*

Să căutăm în jurul nostru și oare nu vom vedea că până când mulți tineri în tinerețele lor sunt ușori la minte, se încred în puterile lor, aceia la zilele bătrânețelor lor vor fi umiliți, blânzi și vor trăi în frica lui Dumnezeu. Iacob cel tiner înșelă pe tatăl cel fără lumină, adică pe Isac prin aceea, că Iacob pe nedreptul ia dela tatăl său jertfa dăruită fratelui său lui Esau. Tot acest Iacob au înșelat pe stăpânul său pe Labau, a căruia oi le păzea el și pe cari stăpânul său Labau i-le-a făgăduit lui pentru că l-a slujit cu omenie. Dar apoi Iacob văzând ce a făcut, a zis cătră ai săi și cătră cei ce au locuit și au fost cu el: *Lăpădați pe zeei cei străini, cari sunt în mijlocul vostru, vă curățiți și vă schimbați hainele voastre.* Dar apoi, doar pentru cei tineri nu pentru credința lui Lot cel bătrân a fost Dumnezeu îndurător spre orașul Soar? Apoi oare cel tiner, nu bătrânul Simeon l'a luat în brațe pe Dl Hristos zicând: *Acum slobozește Doamne pe robul tău în pace, că văzură ochii mei mântuirea ta.* (Luca II. 29-30.)

Și precum în toată vremea, așa și în zilele noastre, mai vărtos la bătrâni vedem credința cea curată ce o au în Dumnezeu, pe care ei cu frică 'L vestesc în biserică și afară de biserică în rugăciunile lor spre a-și câștiga nume cinstit naintea pruncilor lor și a celor tineri. De aceea și azi trebuie să păzim porunca dumnezeiască lăsată nouă prin Sf. S. unde e scris: *Din naintea părului cărunț scoalâte și fața celui bătrân o cinsteste și de Dumnezeul tău teme-te.*

II.

Pe cei bătrâni crescuți în frica lui Dumnezeu trebuie să-i cinstim, deoarece zilele lor ne sunt pildă, că și noi odată vom îmbătrâni. Pe bătrânii cinstiți nu numai pentru aceea trebuie să-i cinstim, că dela ei multe povețe și pilde bune putem lua ca dela oameni bătrâni, cari în lume multe au pățit, ci trebuie să-i cinstim pe bătrânii cari sunt crescuți în frica lui Dumnezeu și pentru aceea, deoarece ei prin credința lor curată ce o au cătră biserică, lege și Dumnezeu, pildă bună ne dau, că și noi, urmărind faptele lor, să fim buni și vrednici, să ne facem de anii bătrânețelor lor.

Cătră voi școlari și tinereță imi îndrept cuvântul și zic: Când vedeți în drum vr'un bătrân, — care slab fiind știu, că cu mare grijă pășește, ca nu cumva să se impedeze în ceva, — să nu vă faceți ris de el, ci cu toată cinstea să-i feriiți din drum, așa să i-le cinstim crețele bătrânețelor de pe fața lor cea curată, căci crețele de pe fața bătrânului le putem asemăna cu brezdele plugarului trase în pământul său; căci precum plugarul cu cât ară mai mult ogorul său, cu atâta 'l face pământul acela să fie mai roditor... Așa e asta și cu omul, căci și omul cu cât trăește mai mult, — îmbogățindu-și sufletul său cu fapte bune, — cu atâta dă mai multe pilde bune celor tineri, cari și ei

pot îmbătrâni, și cari în puterea tinerețelor lor nu-i iertat să se încreadă. Căci dacă vă voi întreba pe voi tinereță: Oare bătrânii de azi nu au fost și ei odată tari, poate mai tari decât voi? Oare ei n'au fost mai sănătoși, decât poate cum sunteți voi azi? Dar puterea Dumnezeiască cu mânilor-i nevăzute mereu, mereu au luat dela ei iuțea picioarelor, puterea mânilor, vederea ochilor și frumsețea obrazului ca cu acestea să imbrace și să infrumsezeze cei bătrâni pe cei tineri, de cari încă nimic rele n'au dat. Față cu acestea cuvinte mare adevăr grăește imp. David în cartea I. a Cronicelor XXIX. v. 15., când zice: *„Căci străini suntem înaintea ta și nemernici, ca toți părinții nostri; ca o umbră sunt zilele noastre pe pământ, și nu este nici o rămânere“.*

Și voi tineri, cari încă sunteți în puterea vieții, cugetați, că întotdeauna veți fi așa, cugetați, că asupra voastră nu vor mai veni zile negre, că voi nu veți mai îmbătrâni? Au nu canoașteți voi soarta floricelei celei fragede, căci și soarta noastră o putem asemăna cu soarta floricelelor. Pentru asta învățați voi tineri din viața celor bătrâni, că odată și spre voi vor veni aceea ani, despre cari veți zice: *ăstia nu-mi plac.* Și atunci oare cum vă vor fi zilele bătrânețelor? Oare înaintea voastră improspătase-va porunca D-zeească din S. S. și oare cinstită va fi fața voastră înaintea acelor bătrâni cu frica lui Dumnezeu, a căror sfat și învățătură până au fost în viață voi nu o a-ți ascultat? Grele sunt întrebările voastre tineri, dar răspuns pentru aceea tot vă dau.

Un scriitor înțelept zice: *Viitorul mi-l'am căutat, și acela mi-l'am aflat în trecut.* În asta stă ascunsă și cinstea bătrânețelor; căci precum e viața voastră acum, și precum a fost în trecut, așa se va desvoltă și în viitorul vostru. Precum e pomul pe care voi ca tiner îl așezați în grădina voastră, așa vor fi și fructele lui, căci după cum zice ev. Mat. VII. 16: *Oare se culeg struguri din spini sau smochine din ciulini?* Și dacă voi tineri în tinerețele voastre nu v'ați sculat cu cinste dinaintea oamenilor bătrâni, prin care a voastră faptă numai voua v'ați săpat groapa necinstită a bătrânețelor în casele și afară de casele voastre; și precum voi în tinerețele voastre n'ați dat cinste bătrânilor, așa ajungând voi odată de a fi bătrâni, nici dinaintea voastră nu se vor scula cu cinste aceia, pe cari voi cu pildele voastre rele spre rău i-ați îndemnat. Înțeleptul imp. Solomon zice la proverbele XVI. 31: *Părul cărunț este cunună de cinste, la găsirea în calea dreptății.* Dar cinstea bătrânețelor nu în numărul anilor, ci în cinstea câștigată în acei ani, pe care cinste și vouă tineri vi-i datorința a o câștiga. Iar cinstea voi o veți câștiga iub., dacă veți fi cu credință cătră Dumnezeu până la moarte; dacă pe ai vostri și pe deaproapele nostru îl veți iubi, și dacă veți munci și lucra în viață pentru bunătățile pământești și sufletești.

Iacă în astea v'am arătat vouă celor tineri, că omul bătrân prin multele lui povețe, nouă ne este ca un părinte, care ne dă sfaturi înțelepte, bune și folo-

sitoare, care prin faptele lui bune ne întărește credința în Dumnezeu; iar zilele bătrânețelor lor ne sunt o pildă, că și noi putem îmbătrâni! Pentru asta de câte ori vedem om bătrân, să nu uităm porunca D-zească: „*Diinaintea părului cărunț scoală-te și fața celui bătrân ocinștește și de Dumnezeuul tău teme-te Amin.*”

Alexandru Vașiadi,
paroh.

CRONICA.

Exame de calificare învățătoarească, în conformitate cu noul Regulament adus de înaltul Congres Național Bisericesc, nu se mai țin în luna Februarie, ci numai odată în anul școlar, adică în timpul examenelor școlare de vară; iar terminul precis se va publica în ziarul oficios diecezan.

Aceasta informațiune o dăm pentru orientarea mai multor solicitațiuni în chestiunea sus zisă.

Consistor plenar s'a ținut Marți în 19 Februarie sub prezidenția P. S. Sale Episcopului Aradului Ioan I. Papp. Au asistat P. C. Sa Arhimandrit Aug. Hamzea, protopopii V. Beleş și M. Lucuța, preoții D. Muscan, F. Manuilă, G. Ursuț, Tr. Vășian, T. Oprean, referenții G. Popovici, G. Purcariu, G. Serb, Dr. G. Ciuhandu, Aurel Călnicianu, secretarul V. Goldiș și domniile asesori Em. Ungureanu, P. Truța, G. Feier și Russu-Șirianu.

Liturgie ungurească în biserică românească. Foile ungurești aduc știrea, că comitetul bisericii greco-catolice din Măcău a hotărât cu unanimitate, că de aici încolo toate serviciile bisericești, până chiar și liturgia, să se facă în limba maghiară. Hotărârărea asta a fost trimisă P. S. Sale episcopului dela Oradea-mare, spre întărire.

Biserică românească în Africa. Românii aflători în orașul Port Seid din Egipt și-au zidit acolo o biserică. Acum cer dela guvernul român preot și ajutor bănesc.

A apărut și se află de vânzare în tipografia noastră cu prețul de **50 fileri Rugăciunile școlarilor și cântări bisericești** pentru școlile române alese și întocmite de *Nicolae Ștefu*, învățător, ediția IV, complectată, așa că se poate folosi și în loc de Octoich. Se extinde pe 9 coale de tipar format mic și cuprinde următoarele: Cântări la începerea școlii. Rugăciunile. Cele 10 porunci. Poruncile bisericești. Rânduiala vecerniei. Rânduiala utreniei. Polieleul. Priceasna. Rugăciunile mesei. Troparele sărbătorilor. Cele 8 glasuri cu rânduiala vecerniei și a utreniei. Sfetilnele și stihirile evangeliilor. Să extinde 132 pe pagini de tipar.

Tovărășia. (Apare de 3 ori pe lună, ca adaus la „Libertatea”), întocmită de V. C. Osvadă (Orăștie) II. 5: Ridicăți steagul tovarășiilor! Creșterea și cultivarea arborilor și pomilor. Știri economice. Întrebări și răspunsuri.

Concurse.

Pentru îndeplinirea parohiei de **clasa III-a Ignești**, se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în foaia „Biserica și Școala”.

Venitele sunt: a) Uzufructul grădinei parohiale și a 16 jugh. pământ arător; b) stolele îndatinat; c) birul constatător din câte o măsură de cucuruz sfărmat sau două cor. dela parohienii cu câte $\frac{1}{4}$ pământ; dela cei cari au mai mult de $\frac{1}{4}$ delu fiecare holdă încă câte $\frac{1}{4}$ măsură de cucuruz, sau 50 fil.; iar dela parohienii cu mai puțin de $\frac{1}{4}$ pământ, câte $\frac{1}{2}$ măsură de cucuruz sfărmat sau 1 cor.; d) întregirea dela stat conform ecalificațiunei celui ales; e) de cvartir până la 15 Aug. a. c. va avea a se îngriji cel ales și tot el va avea să supoarte toate dările publice.

Reflectanții sunt poștiți a-și înainta recursul adjustat conform Regulamentului pentru parohii și adresat comitetului parohial în terminul fixat, la oficiul ppsc diu Buttyin (Arad m.), având a se prezenta în sfânta biserică, în careva Duminecă ori sărbătoare, spre a-și arată desteritatea în oratorie și cele rituale.

Din ședința comitetului par. diu Ignești ținută la 14/27 Ianuarie 1907.

Petru Lazar
președinte.

Coriolan Belgea
notar.

În conțelegere cu: *Ioan Georgia*, pprezv. adm. ppsc.

—□—

3—3

Cu termin de **30 zile** dela prima publicare în foaia oficioasă, se escrie concurs pentru stațiunea învățătoarească **P. Zăvoeni**, pe lângă următorul salar:

1) În numărăr 208 coroane; 2) 8 cubule bucate a 2 cor.; de tot: 96 cor.; 3) 6 stângini de lemne a 16 cor.; de tot: 96 cor.; 4) întregire dela stat 200 cor. cari toate la olaltă dau un venit de 600 cor., anual.

Cei ce doresc a ocupa aceasta stațiune sunt poștiți a se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare la s: biserică din P. Zăvoeni, iar recursese, ajustate în regulă, sunt a se trimite subsemnatului în Segest, p. u. Rieny, (com. Bihor).

În conțelegere cu: *Moise Popovici*, adm. protopopes al Vașcouli.

—□—

3—3

Licitațiune minuendă.

Pe baza concluzului Ven. Consistor gr.-or. rom. din Arad de ddtul: 5 Mai 1906 v. Nr. 2793/906 prin aceasta se publică licitațiune minuendă pentru edificarea de nou a școlii confesionale din **Monostor**, (Béga-Monostor) protoprezviteratul Beiințului, cu prețul de esclamar 5663 cor. 83 fil. pe ziua de **3/18 Martie** a. c. la orele 11 a. m. în localul școlii confesionale din loc.

Licitanți au se depună ca vadiu 10 % adecă 569 cor. în numărăr sau în hârtie de valoare din prețul de esclamar.

Planul precum și preliminarul de spese se pot vedea la oficiul parohial gr. or. rom. din loc.

Comuna bisericească își rezervă dreptul de a angaja la lucru pe acel întreprinzător reflectând n care va avea mai multă încredere.

Întreprinzătorii nu au drept de a pretinde diurne viatic și spese de călătorie.

Contractul incheat pentru întreprinzători va fi valabil îndată după subscriere, iară pentru comuna bisericească numai după aprobarea Ven. Consistor.

George Iancovici
preot gr. or.

Ioșif Popovici
preș. com. par.

—□—

2—3